

Arbeidstilsynet

VÅR DATO

14.11.2016

DERES DATO

03.05.2016

VÅR SAKSBEHANDLER

Ingelin Gammersvik tlf. 99243849

VÅR REFERANSE

2016/22408 491864/2016

DERES REFERANSE

1

NITO - Norges ingeniør- og teknologiorganisasjon
Postboks 9100 Grønland
0133 OSLO

Att. Odd Eirik Seipjærvi

Fastsettelse av beregningsmåte ved beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet - Valdres Energiverk AS

Saksforberedelsen

Arbeidstilsynet mottok forespørsel fra NITO om fastsettelse av beregningsmåte ved beredskapsvakt 4. mai 2016. Forespørselen gjelder egne og EL og IT Forbundets medlemmer ved Valdres Energiverk AS. Selv om forespørselen kommer fra to ulike organisasjoner, anser Arbeidstilsynet forespørslene som en og samme sak og fatter dermed ett vedtak i saken.

Arbeidstilsynet sendte orientering om forespørselen fra NITO og EL og IT Forbundet til Valdres Energiverk AS i brev 3. juli 2016, hvor arbeidsgiver ble bedt om å ettersende eventuelle ytterligere kommentarer innen 15. august 2016. I e-post 19. juli 2016 viste arbeidsgiver ved Kim Tronrud til at tilsvaret i saken allerede var sendt til NITO. Tilsvaret er vedlagt forespørselen fra forbundene.

I e-post 18. august 2016 ba Arbeidstilsynet NITO om avklaring på noen punkter i forespørselen. Svaret av 28. august 2016 ble sendt til Valdres Energiverk AS. Arbeidstilsynet mottok uttalelse fra Valdres Energiverk AS per e-post 19. september 2016.

Den 23. september 2016 tok EL og IT Forbundet ut streik etter resultatløs mekling med KS Bedrift. Også arbeidstakere ved Valdres Energiverk ble tatt ut. Streiken knyttet seg til uenighet om tariffavtalens regulering av beredskapsvakter. Streiken ble avsluttet 8. november 2016. Arbeidstilsynet mottok nye opplysninger i saken fra Valdres Energiverk per e-post 10. november 2016. NITO fikk forelagt opplysningene, og kom med sin uttalelse 11. november 2016.

Hva saken gjelder

Saken gjelder fastsettelse av beregningsmåte (omregningsfaktor) ved beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet for overordnet vakt og montørvakt/underordnet vakt ved Valdres Energiverk AS. Det er ikke inngått egen beredskapsvaktavtale mellom partene.

NITO og EL og IT Forbundet er av den oppfatning at den korrekte omregningsfaktoren i denne saken er 1/5. Forbundene begrunner standpunktet sitt i hovedsak i belastningen i beredskapsvakten. Som arbeidsgiver mener Valdres Energiverk at omregningsfaktoren skal være 1/7. Opprinnelige viste arbeidsgiver til at virksomheten ikke har noen særavtale og at virksomheten dermed følger energiaftalene og de bestemmelser som til enhver tid er hjemlet i arbeidsmiljøloven. I energiaftalene hadde partene blitt enige om å følge arbeidsmiljølovens hovedregel. Da lovens hovedregel ble endret fra 1/5 til 1/7 ved lovendring med ikrafttredelse

POSTADRESSE
Postboks 4720 Sluppen
7468 TRONDHEIM
Norge

E-POST
post@arbeidstilsynet.no
INTERNETT
www.arbeidstilsynet.no

TELEFON
73 19 97 00

ORGANISASJONSNR
974771748

1. juli 2015, la arbeidsgiver denne til grunn. Arbeidsgiver viste også til at virksomhetens vaktordning ikke er mer belastende enn andre vaktordninger. Fra saken ble sendt inn til Arbeidstilsynet og til Arbeidstilsynet nå fatter vedtak i saken, har det imidlertid blitt enighet om nye tariffavtaler. I e-post av 10. november 2016 viser arbeidsgiver blant annet til de få feilsituasjonene som har oppstått de siste syv ukene (mens streiken har pågått). Arbeidstilsynet forstår disse opplysningene som en understøttelse av arbeidsgivers synspunkt om belastningen i beredskapsvakten og at omregningsfaktoren skal være 1/7.

Faktiske forhold

Beredskapsvakten består av en overordnet vakt og en montørvakt/underordnet vakt. Arbeidstakerne går beredskapsvakt hver femte uke. Vakten starter onsdag kl. 09.00 og avsluttes påfølgende onsdag kl. 09.00.

Overordnet vakt

Overordnet vakt tar imot alle feilmeldinger via telefon. Hvilke tiltak som blir iverksatt, avhenger av hvilken type feil det er. NITO skriver: «Dersom det er feil i høyspentnettet, så må overordnet vakt logge seg umiddelbart på nettet til driftssentralen via pc for å påbegynne retting av feilen, herunder koordinere videre arbeid med montørlaget som rykker ut». Og videre: «Er det tale om feil i lavspennetnettet, trafikkulykker eller brann, så svarer overordnet vakt på telefon og prøver i første omgang å finne ut om feilen er i kundens installasjon eller i energiverkets nett. Beredskapsvakten veileder kunden i å feilsøke i eget anlegg (sic.). Dersom feilen er i energiverkets nett, logger han seg inn i nettinformasjonsystemet for å få oversikt over nettet i området. Deretter kaller overordnet vakt inn et montørlag som rykker ut». Dersom det er nødvendig, må overordnet vakt rykke ut til arbeidsgivers kontor på Fagernes. Det skjer kun unntaksvis dersom det er store feil som må rettes.

Arbeidsgiver dekker anskaffelse og bruk av alt nødvendig kommunikasjons- og elektronisk utstyr.

Montørvakt/underordnet vakt

Montørvakten/underordnet vakt «blir ringt opp av overordnet vakt dersom det er nødvendig med utrykning». Det gjelder både feil i høyspentnettet og i lavspennetnettet. Montørvakten/underordnet vakt har med seg montørbil hjem og rykker ut «umiddelbart etter oppkall». Dersom montørvakt/underordnet vakt må rykke ut, rykker vedkommende direkte ut til stedet hvor «feilen fysisk befinner seg». Ved feil på lavspennetnettet sjekker overordnet vakt med kunden om feilen er fysisk inne hos kunden eller utenfor «husveggen». Dersom feilen er utenfor kundens hus/bygg, blir montørvakten/underordnet vakt sendt dit for retting.

I e-post av 13. september 2016 opplyser arbeidsgiver at montørvakt/underordnet vakt kan benytte montørbilen kostnadsfritt innenfor skattemessige rammer.

Responstid/aksjonstid/oppmøtetid

I brev av 2. mars 2016 ba NITO arbeidsgiver om å avklare hvilke krav som blir stilt til arbeidstakere som går overordnet vakt, herunder krav til responstid og/eller oppmøtetid. Arbeidsgiver svarte i brev 18. mars 2016 at det ikke er satt krav om responstid eller oppmøtetid. Og videre: «Arbeidsgiver opplever at dette fungerer svært bra og at holdningen er god hos vaktmannskapet». Arbeidstilsynet oppfatter dokumentene i saken som at fraværet av krav om responstid og oppmøtetid både gjaldt overordnet vakt og montørvakt/underordnet vakt.

Ved sakens innsendelse var dermed partene enige om at arbeidsgiver ikke hadde et formelt krav til responstid og oppmøtetid.

I NITOs forespørsel til Arbeidstilsynet, hevdet imidlertid NITO at det rent faktisk var satt krav om responstid og fremmøtetid:

«Det fremstår som noe underlig at det ikke stilles krav til responstid og/eller fremmøtetid. Imidlertid er arbeidstakerne i beredskapsvakta av den klare oppfatning at det er en klar forventning fra arbeidsgiver om at de må ta telefonen når den ringer og de må påbegynne arbeid over telefon eller logge seg på nett for å påbegynne arbeid umiddelbart. For montørvakt/underordnet vakt er det krav om å rykke ut umiddelbart etter oppkall. Det er ikke anledning slik de oppfatter arbeidsgiver til å ikke ta telefonen eller å vente med å påbegynne arbeidet eksempelvis en, to eller tre timer etter et oppkall per telefon. Samfunnet forventer også at eventuelle feil på strømmettet rettes snarest mulig. (...)

Arbeidstakerne i beredskapsvakten legger til grunn at det er forventning og krav fra arbeidsgiver om at telefoner skal besvares umiddelbart ved oppkall og at feilretting også skal påbegynnes umiddelbart, herunder utrykning for montørvakt/underordnet vakt. Det legges derfor til grunn at responstiden i vaktene i realiteten er null minutter og at arbeid skal påbegynnes umiddelbart etter oppkall.»

I e-post til Arbeidstilsynet av 13. september 2016, har arbeidsgiver kommentert det øverste avsnittet i sitatet her:

«Beskrivelsen ovenfor, med bl.a. krav om umiddelbar respons, er knyttet opp til ansvaret ved å inneha beredskapsvakt. Arbeidsgiver formoder at ovennevnte beskrivelse neppe er unik og sammenfaller med de fleste andre sammenlignbare beredskapsvakter med samme omregningsfaktor.»

I e-post til Arbeidstilsynet av 10. november 2016, opplyser arbeidsgiver om at begrepet «aksjonstid» heretter skal benyttes i de lokale avtalene og viser til at begrepet er mer dekkende. Arbeidsgiver opplyser også om at man vil innføre krav til aksjonstid i virksomheten:

«Med aksjonstid menes tiden det tar fra montørvakt/overordnet vakt (ingeniørvakt) blir varslet til de er i gang med feilretting. Aksjonstiden vil naturlig nok være ulik for disse to funksjoner. Overordnet vakt har hjemmekontrollterminal og vil være klar til feilretting på ca. 5 minutter. Montørvakt skal ut i felt for evt. feilretting. Dette vil ta noe lengre tid, eks. vis ca. 30 minutter.»

Arbeidsgivers nye opplysninger er forelagt NITO. NITO mener at endringen av begrep fremstår som at arbeidsgiver forsøker å «oppkonstruere noe som ikke er i samsvar med realiteten». NITO mener at de faktiske forhold ikke har endret seg: «Overordnet vakt må fra oppkall reagere umiddelbart på feilmeldinger, at det tar 5 minutter å logge seg på et system betyr i realiteten at de setter i gang arbeidet umiddelbart. Ergo 0 minutter i responstid». For underordnet vakt/montørvakten holder NITO fast ved at de må rykke ut «umiddelbart» etter oppkall fra overordnet vakt. Og videre, «[a]t det tar 30 minutter fra oppkall til de faktisk har påbegynt arbeid (aksjonstid) er på grunn av at de kommer seg forttest mulig i montørbilen og kjøre dit feilen er. I gitte tilfeller må de også komme seg til steder der det ikke er bilvei i umiddelbar nærhet og i all slags værforhold. Med andre ord har de også 0 minutter i responstid».

Med hensyn til begrepsbruken, hevder NITO at begrepet «responstid» er et innarbeidet og dekkende begrep som «sier noe om hvor kjapt arbeidstaker må påbegynne arbeid i vakt. Enten

det er ved å løse det fra telefon, logge seg på nett eller rykke ut til der feilen er». NITO mener at tiden det tar å logge seg på eller faktisk komme seg dit feilen er, er «en del av belastningen» og at det er «svært unaturlig» å ikke vurdere den med i den totale belastningen. NITO mener at arbeidsgivers tilnærming «bærer preg av å ikke ville vise den faktiske belastningen i vakta ved å pakke det inn nye utilstrekkelige begreper».

Bevegelsesfrihet

På spørsmål opplyser NITO at forsyningsområdet til Valdres Energi AS omfatter kommunene Nord-Aurdal, Vestre Sildre og Øystre Sildre som til sammen utgjør et område på 2 336 kvadratkilometer. Utrykningsavstanden kan variere fra noen kilometer til maks syv mil. Kontoret/lageret er på Fagernes som ligger midt i området.

Arbeidstakerne i overordnet vakt må oppholde seg i område med telefon- og nettdekning til enhver tid, mens arbeidstakerne i montørvakt/underordnet vakt må befinne seg i nærheten av montørbilen klar til å rykke ut. Arbeidsgiver understreker i e-post av 13. september 2016 at det er svært god dekning for bruk av mobilt og elektronisk utstyr de fleste steder i nettområdet. NITO mener på sin side at bevegelsesfriheten er «sterkt begrenset». I tillegg til mobiltelefon, må arbeidstaker i overordnet vakt ha med seg «en forholdsvis stor bærbar pc». Arbeidstakere i montørvakt/underordnet vakt må «alltid være i nærheten av montørbilen».

Beskrivelse av utrykninger

Når det gjelder antall henvendelser som har resultert i utrykning for montørvakten/underordnet vakt, fikk Arbeidstilsynet tall fra 2014 og 2015 i selve forespørselen fra NITO av 3. mai 2016. Arbeidstilsynet ba i e-post av 18. august 2016 om en del avklaringer rundt tallene, samt tall fra 2012, 2013 og så langt i 2016. Tallene er som følger:

2012 – 117 (Høyspent 32 og lavspent 85)
2013 – 180 (Høyspent 50 og lavspent 130)
2014 – 187 (Høyspent 51 og lavspent 136)
2015 – 142 (Høyspent 36 og lavspent 106)
2016 (per 25. august 2016) – 63 (Høyspent 14 og lavspent 49)

I e-post av 13. september 2016 understreker arbeidsgiver at «et stort antall» av henvendelsene «skjer innenfor normal arbeidstid». I 2015 skjedde totalt 76 av utrykningene innenfor normal arbeidstid, altså mer enn halvparten. Hverken NITO eller arbeidsgiver har tallfestet i hvor stor grad utrykningene skjedde innenfor normal arbeidstid for de øvrige årene i statistikken.

I tillegg er det en del andre henvendelser, eksempelvis feil på gatelys og telefonlinjer. Disse blir løst over telefon eller PC og krever ikke utrykning og blir heller ikke loggført. Partene er enige om at slike henvendelser forekommer sjelden/har et lavt volum.

I e-post 10. november 2016 opplyser arbeidsgiver at det har vært svært få feilsituasjoner i løpet av de syv siste ukene (i perioden EL og IT Forbundets medlemmer har vært i streik). I løpet av denne tiden har det vært registrert én feil i høyspentnettet og ti mindre feil i lavspentnettet. Arbeidsgiver understreker at det i denne perioden har vært en «normalsituasjon» når det gjelder antall feil i nettet. I e-post av 11. november 2016 gir NITO uttrykk for ikke å være enig i fremstillingen til arbeidsgiver. NITO mener at antall feil i perioden er «lite representativ» og viser både til at tidsperioden er for kort til å gi et bilde over belastningen totalt sett og at været i perioden har vært «meget stabilt», noe som gir få feil på nettet.

Varigheten på utrykningene er opplyst av NITO til å være fra en time til flere døgn. Som eksempel brukes uværet «Dagmar», hvor det ble arbeidet i 2,5 døgn. Arbeidsgiver kommenterer dette i e-post 13. september 2016:

«Det er ikke slik at vaktmannskapet arbeider opp til et døgn eller lengre i strekk. Ved store eller ekstreme hendelser arbeides det etter en oppsatt beredskapsplan. Ved mindre hendelser vil det alltid bli vurdert om beredskap skal settes. Ved store feil eller ekstreme situasjoner påkalles alltid ekstramannskaper for avlastning av vaktstyrken. Det nevnes dessuten at ved utkalling av ekstramannskaper i feilsituasjoner på vakt ytes et tillegg på kr. 2 000,- pr. utrykning både for montørvakt/underordnet vakt og overordnet vakt. Ekstreme hendelser oppstår dessuten svært sjelden i vårt nett».

I brev fra Valdres Energi til NITO av 18. mars 2016 fremgår det at arbeidsgiver antar at tidsbruken på feil på høyspentnettet i gjennomsnitt ligger på rundt 3 timer, mens feil på lavspenettet i all hovedsak rettes ved å kommunisere med kunder og montørvakt på telefon.

Belastningen i arbeidet

Den fysiske og psykiske belastningen ved beredskapsvakten er av NITO betegnet som «høy». Det er vist til et stadig økende press fra publikum og media for å holde nedetiden på nettet til et minimum. I tillegg forventes det hyppige oppdateringer på sosiale medier om når feilen kan forventes rettet. For montørvakt/overordnet vakt kommer det i tillegg at arbeidet kan være fysisk krevende. Det kan være tale om arbeid på fjellet eller i skogen i dårlig vær og mye vind og snø, gjerne i mørket. I tillegg har både overordnet vakt og montørvakt/underordnet vakt presset med KILE-kostnader. Dette er kostnaden for arbeidsgiver dersom strømmen faller ut. Dersom en hovedlinje faller ut, koster det rundt kr 4 000-5 000 per minutt, noe som anses å legge et ekstra press på arbeidstakerne om å jobbe raskt.

Arbeidsgiver mener på sin side at belastningen i virksomhetens vaktordning ikke er mer belastende enn andre vaktordninger.

Rettslig grunnlag

Beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet er regulert i aml. § 10-4 tredje ledd. Beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet er i utgangspunktet ikke arbeidstid. Det er bare den tiden arbeidstakeren blir kalt ut til arbeid som vil være arbeidstid. Hovedregelen er likevel at 1/7 av beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet skal *regnes med* i den alminnelige arbeidstiden. Dette er en kompensasjon for ulempene ved å ha beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet og for å sikre at arbeidstakerne har et visst minimum av fritid. Hvilken beregningsfaktoren for arbeidstiden ved beredskapsvakt som skal brukes, er avhengig av hvor belastende vaktordningen er. I tariffbundet virksomhet kan arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte skriftlig avtale å fravike hovedregelen på 1/7. Videre kan Arbeidstilsynet etter krav fra arbeidsgiver eller tillitsvalgte fastsette en annen beregningsmåte. Omregningsfaktoren på 1/7 må i så fall vurderes til å virke «urimelig». Dette betyr at Arbeidstilsynet kan endre den brøken arbeidsgiver har fastsatt dersom tilsynet mener den er urimelig i forhold til belastningen vekten faktisk medfører (Prp. 48L (2014-2015) s. 84).

Forarbeidene sier følgende om hvilke momenter som skal vektlegges ved fastsettelsen av omregningsfaktor (Prp. 48L (2014-2015) s. 84):

«Hvilken brøk som skal fastsettes skal baseres på blant annet arbeidstakerens bevegelsesfrihet under vekten, krav til responstid, sannsynligheten og hyppigheten av utkalling, og varigheten av aktivt arbeid under vekten. Arbeidstakernes bevegelsesfrihet under vekten skal tillegges særlig vekt.

Dersom laveste beregningsbrøk skal brukes, må vekten legges få restriksjoner på arbeidstakernes bevegelsesfrihet, og antallet utrykninger må være få og lite omfattende. Et eksempel kan være en vakt hvor det ikke legges annen begrensning på arbeidstakers bevegelsesfrihet enn å være tilgjengelig på mobiltelefon, og hvor arbeidstakeren vil være i stand til å utføre korte oppgaver via telefon eller på annen måte uten å måtte reise til arbeidsstedet.

Dersom en vakt for eksempel har et lavt antall utrykninger, men med en kort oppmøtetid, og begrensninger på hvor langt unna arbeidsstedet arbeidstaker kan bevege seg, kan en beregningsbrøk på 1/5 være rimelig»

Forarbeidene er skrevet med bakgrunn i et forslag til lovtekst som opererte med en omregningsfaktor i spennet mellom 1/5 og 1/8 avhengig av belastningen i vekten. Imidlertid ble ordlyden i bestemmelsen endret i Arbeids- og Sosialkomiteen fra en omregningsfaktor mellom 1/5 og 1/8 til en fast faktor på 1/7. Bakgrunnen for endringen var at flertallet i komiteen mente det mest hensiktsmessig med en fast brøk istedenfor variabel brøk, da komiteen antok at det ville føre til at tilsynsmyndighetene unngår unødig merarbeid.

Etter Arbeidstilsynets vurdering er vurderingskriteriene, slik de er beskrevet i forarbeidene, fortsatt relevante. De er for øvrig i tråd med Arbeidstilsynets forvaltningspraksis for vurderingskriterier knyttet til bestemmelsen før lovendringen 1. juli 2015.

Arbeidstilsynets vurdering

Innledende bemerkninger

Arbeidstilsynet skal avgjøre om en beregning av arbeidstiden for beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet på 1/7 er «urimelig» i denne konkrete saken. I vurderingen legger tilsynet vekt på:

- Arbeidstakerens bevegelsesfrihet under vekten
- Krav til responstid og/eller oppmøtetid
- Sannsynligheten og hyppigheten av utkalling
- Varigheten av aktivt arbeid under vekten
- Graden av psykisk og/eller fysisk belastning knyttet til arbeidet

Arbeidstakernes bevegelsesfrihet under vekten skal tillegges særlig vekt.

Bevegelsesfrihet

Partene synes å være enige om de fleste faktiske opplysningene rundt arbeidstakernes bevegelsesfrihet i vekten. Overordnet vakt må oppholde seg et sted med telefon- og nettdækning, slik at vedkommende kan svare på henvendelser og eventuelt kople seg opp på PC og løse problemer via nettet. Arbeidstakerorganisasjonene synes imidlertid å vektlegge ulempene ved å ha med seg PC tyngre enn arbeidsgiver gjør. Partene er enige om at underordnet vakt/montørvakt må oppholde seg i nærheten av montørbil. I tillegg legger Arbeidstilsynet til grunn at også underordnet vakt/montørvakt må oppholde seg i områder med telefondekning, i tillegg til å oppholde seg i forsyningsområdet/umiddelbar nærhet til forsyningsområdet.

Med hensyn til de omstendighetene som knytter seg direkte til bevegelsesfriheten, finner Arbeidstilsynet at bevegelsesfriheten ikke skiller seg ut i omfang fra en del andre typer

beredskapsvakter. Det ligger i sakens natur at en beredskapsvakt vil ha noen begrensinger på arbeidstakernes bevegelsesfrihet.

De øvrige forholdene i saken får imidlertid også innvirkning på arbeidstakernes bevegelsesfrihet og belastningen de må tåle når de har vakt. Disse gjennomgås under.

Sannsynlighet og hyppighet av utkalling

I e-post av 13. september 2016 viser Valdres Energiverk til at de har et oversiktlig nett med få store feilsituasjoner og tilstrekkelig med ressurser til å håndtere en vaktturnus som krever vakt rundt hver femte uke. Ut fra statistikken over henvendelser som har resultert i utrykning for montørvakten/underordnet vakt, ligger det årlige gjennomsnittet mellom 2,3 (2012) og 3,6 (2014) utrykninger i uken. I 2015 var gjennomsnittet samlet sett på 2,7 utrykninger i uken. Dersom man trekker fra utrykninger i alminnelig arbeidstid, var tallet 1,3. Det vil si at i 2015 rykket arbeidstakerne ut i gjennomsnitt 1,3 ganger i uken utenfor alminnelig arbeidstid. Det er dermed påregnelig for arbeidstakerne at de vil måtte rykke ut i løpet av vekten, noe som begrenser bevegelsesfriheten deres.

Varigheten av aktivt arbeid

Med hensyn til tidsbruk, anslår arbeidsgiver at tidsbruk på høyspentfeil er gjennomsnittlig rundt 3 timer for overordnet vakt. Arbeidstilsynet legger til grunn at montørvakt/underordnet vakt har rundt samme tidsbruk som overordnet vakt. Det er ikke opplyst om hvor lang gjennomsnittlig tidsbruk det er ved feil på lavspennettet. En utrykning kan derimot vare fra en time til flere døgn. Dersom det oppstår (sjeldne) ekstreme situasjoner, blir det tilkalt ekstramannskaper som sikrer at arbeidstakerne ikke jobber for lenge. Selv om arbeidstakerne ikke risikerer å jobbe flere døgn i strekk, noe som normalt også ville vært et brudd på hviletidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven, anser Arbeidstilsynet det som en belastning for arbeidstakerne å risikere å få en oppringning som potensielt kan føre til mye overtidsarbeid på toppen av den alminnelige arbeidstiden. Også dette legger begrensinger på bevegelsesfriheten til arbeidstakerne.

Psykisk/fysisk belastning

Arbeidstilsynet legger til grunn at arbeidet for montørene/underordnet vakt kan være fysisk krevende, og at krav fra publikum og arbeidsgiver om rask feilretting kan medføre et visst psykisk press.

Responstid/aksjonstid/oppmøtetid

Partene er uenige om korrekt begrepsbruk når det kommer til hvilke plikter arbeidstakerne har når de blir oppringt/kalt ut i beredskapsvakt. Arbeidsgiver benytter «aksjonstid» om den tiden det tar fra arbeidstakeren blir varslet, til vedkommende er i gang med feilretting. Arbeidsgiver setter «aksjonstiden» for overordnet vakt/montørvakt til ca. 5 minutter. «Aksjonstiden» vil være lengre for underordnet vakt/montørvakt, «eks. vis ca. 30 minutter». Arbeidsgiver har ovenfor Arbeidstilsynet tidligere i saken påpekt at å ha beredskapsvakt uansett innebærer i seg selv et ansvar for arbeidstakerne om respons.

Arbeidstakerorganisasjonene mener på sin side at «responstid» er korrekt begrepsbruk, og knytter det til «hvor kjapt arbeidstaker må påbegynne arbeid i vakt». De mener at «responstiden» er null, fordi arbeidstakerne må rykke ut/starte feilretting «umiddelbart» etter oppkall. Den tiden det tar å logge seg på eller kjøre til stedet der feilen fysisk er, må regnes som en del av belastningen.

Det er de faktiske forholdene, altså de faktiske kravene som stilles til arbeidstakerne, og ikke begrepsbruken, som er avgjørende for utfallet i saken. Ved beredskapsvakt kan man skille mellom to tidskrav, hvor det siste setter føringer for det første. Det første går ut på hvor raskt arbeidstakeren må ta imot henvendelser. Det ligger i de fleste beredskapsvakter at arbeidstakere må svare på henvendelser umiddelbart. Det kan nok tenkes beredskapsvakter som ikke har et slikt krav på seg, arbeidstakerne trenger eksempelvis ikke ta telefonen når den ringer, men ringe tilbake på et tidspunkt det passer arbeidstakeren bedre. Ut fra kravet til responstid/aksjonstid i denne saken, går Arbeidstilsynet ut fra at så ikke er tilfellet her.

Det andre kravet går ut på hvor raskt arbeidstakeren må påbegynne arbeidet som skal gjøres, her feilretting. I denne saken har arbeidsgiver opplyst at kravet er ca. 5 minutter for overordnet vakt og ca. 30 minutter for underordnet vakt/montørvakt. Kravet er knyttet opp til hvor raskt arbeidstakeren rent praktisk kan sette i gang med feilrettingen, altså kople seg på nettet/befinne seg på stedet hvor feilen rent fysisk er. Det er dette kravet arbeidsgiver kaller «aksjonstid», men som også har blitt betegnet som «responstid» eller «oppmøtetid». Arbeidstakerne starter imidlertid selve arbeidet allerede ved oppkall, enten ved å starte oppkopling eller starte kjøreturen.

Med hensyn til disse to kravene i beredskapsvakter, er belastningen todelt. Den første belastningen er knyttet opp til at arbeidstakerne må være parat enhver tid til å påbegynne arbeidet som gjør de klare til feilretting. Overordnet vakt må besvare oppkallet, underordnet vakt/montørvakt må besvare henvendelse fra overordnet vakt. I tillegg ligger det en belastning i at arbeidstakerne innen gitte frister må komme i gang med feilrettingen. Særlig vil sistnevnte være belastende for underordnet vakt/montørvakt, da arbeidstakeren må kjøre og eventuelt gå for å komme seg til stedet hvor feilrettingen skal foregå innen fristen. Virksomheten dekker et stort geografisk område, og arbeidstakeren risikerer å måtte ta seg frem i ulendt terreng. Kravet til feilretting innen en gitt frist vil imidlertid også belaste overordnet vakt ved at vedkommende alltid må ha med seg PC, og sikre at denne har nett-tilgang.

NITO opplyser at arbeidstakerne opplever det som en «klar forventning» og «krav» fra arbeidsgiver at telefoner skal besvares «umiddelbart» ved oppkall og at feilretting skal «påbegynnes umiddelbart». Arbeidsgiver har altså satt et krav til at feilretting skal påbegynnes innen henholdsvis ca. 5 og 30 minutter og knytter tidskravet opp til hvor raskt arbeidstakerne vil kunne være klare for feilretting. Kravet til at feilretting påbegynnes i denne saken, er satt ut fra hvor raskt arbeidstakerne rent faktisk kan starte arbeidet og gir lite eller ikke rom for at arbeidstakerne for eksempel kan vurdere selv hvor raskt de vil jobbe. Arbeidstakerne har dermed krav på seg til å sette i gang oppkopling/kjøring så snart arbeidstakeren har fått et oppkall, mens arbeidet med feilretting må skje så fort som praktisk mulig.

I e-post 13. september 2016 viser Valdres Energiverk til at virksomhetens vaktordning ikke skiller seg ut i negativ retning fra andre beredskapsvaktordninger. I tillegg viser arbeidsgiver til en gjensidig beredskapsavtale med Vestoppland Kommunale Kraftselskap AS (VOKKS) på Dokka. VOKKS benytter omregningsfaktor 1/7. Det pekes også på at de ansatte får utbetalt fast vaktgodtgjørelse i inntil ett år ved sykemelding, og at ansatte som er tilknyttet beredskapsvakten frem til fylte 60 år ved fratredelse beholde fast vaktgodtgjørelse frem til pensjonsalder.

Arbeidstilsynet ser på det som positivt at virksomheten har ordninger som gir de ansatte økonomiske goder, men dette er ikke forhold som gis særlig vekt i vurderingen av omregningsfaktoren, se over under «Rettslig grunnlag» for relevante vurderingstemaer. Heller

ikke hvordan andre nettselskaper har arrangert sine vaktordninger, eller hvilke avtaler om omregningsfaktor disse har, er relevant for Arbeidstilsynets vurdering. Arbeidstilsynet må vurdere hvilken omregningsfaktor som er rimelig i hver enkelt sak.

Arbeidstilsynet finner at beredskapsvakten ved Valdres Energi ligger nærmere de forholdene som er beskrevet i forarbeidene hvor en omregningsfaktor på 1/5 er rimelig, enn de tilfeller som er beskrevet i forarbeidene hvor en omregningsfaktor på 1/8 er rimelig. Etter en konkret vurdering av forholdene som er beskrevet ovenfor, og dermed belastningen i ordningen, har Arbeidstilsynet kommet til at en omregningsfaktor på 1/5 vil være rimelig for denne vaktordningen. Arbeidstilsynet viser særlig til at det foreligger flere forhold i saken som virker begrensende på arbeidstakernes bevegelsesfrihet.

Vedtak

Arbeidstilsynet fatter følgende vedtak:

Arbeidstilsynet fastsetter omregningsfaktoren for beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet ved Valdres Energi AS til 1/5.

Klageadgang

Dere kan klage på dette vedtaket jf. forvaltningsloven § 28. Fristen for å klage er tre uker fra dere mottar dette brevet. For nærmere informasjon om klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til å se sakens dokumenter, se www.arbeidstilsynet.no/klage.

Behov for mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og krav til arbeidsmiljøet på www.arbeidstilsynet.no, eller dere kan kontakte oss på telefon 73 19 97 00.

Vi ber om at vårt referansenummer 2016/22408 oppgis ved en eventuell henvendelse.

Med hilsen

Christine Due Sivertsen
avdelingsleder
(sign.)

Ingelin Gammersvik
seniorrådgiver
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

Valdres Energiverk AS v/Kim Tronrud Spikarmoen 16 2900 FAGERNES

